

Capítulo XII

INDICE {
 • vocabolario
 • grammatica
 • esercizi

vocabolario

in + acc = contra (in Germanos iaciunt pila)
 (prep.)
 → contrā + accusativus
 → parēre/imperāre + dativus

frāter - tris ♂ (fratello)
 soror - oris ♀ (sorella)
 nōmen - inis ♂ (nome)
 prae nōmen - inis ♂ (prenome)
 cognōmen - inis ♂ (cognome)
 avunculus - i ♂ (zio materno)
 miles - itis ♂ (soldato)
 scūtum - i ♂ (scudo)
 gladius - i ♂ (spada)
 pīlum - i ♂ (pilo - arma dell'infanteria romana)
 arma - orum ♂ (plurale tantum)
 arcus - ūs ♂
 sagitta - ae ♀ (freccia)
 pugnus - i ♂ (pugno)
 hasta - ae ♀ (lancia)
 pedes - itis ♂
 eques - itis ♂ (miles qui ex equo pugnat)
 pars - rtis ♀ (parte)
 finis - is ♂ (confine / limite / fine)
 patria - ae ♀
 hostis - is ♂ ↔ amicus
 bellum - i ♂ (guerra)
 exercitus - ūs ♂
 dux - ducis ♂ (capo, guida, duce)
 castra - orum ♂ (plurale tantum) → accampamento
 passus - ūs ♂ (5 pedes = 1,48 m) → unità di misura
 fossa - ae ♀
 vāllum - i ♂ (vale)

equitātus - ūs ♂ (cavalleria)
 impetus - ūs ♂
 metus - ūs ♂ = timor (paura)
 versus (verso, in direzione di)
 mīlia ium ♂ (plurale tantum) { mille homines
 duomilia hominum
 trīstis - e
 armātus - a - um
 brevis - e (corto, breve)
 gravis - e (pesante)
 levis - e (leggero)
 barbarus nec Romanus nec Graecus
 altus - a - um
 lātus - a - um
 fortis - e (forte)
 vester - tra - trum (vostra)
 ferre = portare
 pugnāre = combattere
 incolere in terrā habitāre
 dīvidere
 oppugnāre pugnāre contra
 metuere = timēre
 mīlitāre = miles esse { ser
 soldado
 dēfendere ↔ oppugnare
 iacere = lanciare (≠ iacere = sdraiare)
 ↳ iaciunt / iaciunt
 expugnāre = conquistare
 fugere (fuggire)
 contrā (+ acc.) = contro
 ac = atque (non si usa "ac" prima di a, e, i, o, u, h)
 adiectivum
 comparativus

mater - tris ♀
 tristis ↔ laetus
 autem (ma, d'altra parte)
 procul (lontano) ↔ prope

itaque (perciò)
 vester - tra - trum (vostra)
 ferre (portare)
 enim (infatti)

etiam (inoltre)
 ut (come)
 pars - partis ♀
 nimis (troppo)

plurale tantum "solo plurale"

↳ castra, arma
in castris, vallum castrorum (sempre in plurale)

MILIA: "mille passus sunt quinque milia pedum"
"in castris Aemilii sex milia militum habitant"

dativus possessivus

- ↳ "Marcō una soror est"; "Juliae fratres sunt"
"Patri et matri una filia et duo filii sunt"; "Virō Romanō tria nomina sunt"
- (NOM.) (ACC.)
• Marcus unam sororem habet
- (DAT.) (NOM.)
↳ Marcō una soror est
1. si toglie l' "habet"
2. si mette il soggetto che ha in dativo
3. si mette quello che ha in nominativo + est

LUCIUS
↳ praenomen

IULIUS
↳ nomen

BALBUS
↳ cognomen

4^a declinatione

	sing.	plur.
nom.	-us	-ūs
acc.	-um	-ūs
gen.	-ūs	-uum
dat.	-uī	-ibus
abl.	-ū	-ibus

	Singulāris	Plūrālis
Nōminātīvus	exercit us	exercit ūs
Accūsātīvus	exercit um	exercit ūs
Genetīvus	exercit ūs	exercit uum
Datīvus	exercit uī	exercit ibus
Ablātīvus	exercit ū	exercit ibus

↳ arcus, passus, equitatus, impetus, metus, versus, manus

imparare / parere + dat

↳ Dux exercitūī imperat
Exercitus duci suo parat

"si commanda a qualcuno"

aggettivi

↳ 1^a classe: 1^a e 2^a declinazioni (niger, nigra, nigrum)

Singulāris			Plūrālis		
	Masc.	Fēm.	Neutr.	Masc.	Fēm. Neutr.
Nōm.	alt us	alt a	alt um	alt ī	alt ae alt a
Acc.	alt um	alt am	alt um	alt ōs	alt ās alt a
Gen.	alt ī	alt ae	alt ī	alt ōrum	alt ārum alt ōrum
Dat.	alt ō	alt ae	alt ō	alt īs	alt īs alt īs
Abl.	alt ō	alt ā	alt ō	alt īs	alt īs alt īs

• albus, bonus, pessus, poedus, tuus, novus

2^a classe: 3^a declinazione (tenuis, tristis, levis)

Singulāris		Plūrālis	
	Masc./Fēm.	Neutr.	Masc./Fēm. Neutr.
Nōm.	brev is	brev e	brev ēs brev ia
Acc.	brev em	brev e	brev ēs brev ia
Gen.	brev is	brev is	brev ium brev ium
Dat.	brev ī	brev ī	brev ibus brev ibus
Abl.	brev ī	brev ī	brev ibus brev ibus

• fortis, gravis, levis, tenuis, tristis

→ nel ♂ e ♀, si declina come ovis, MA (ablativo termina in -i e non in -e)

→ nel ∅, si declina come mare

♂ ≠ ∅

comparativo

↳ si declina con la 3^a coniugaz.

↳ Via Latina non tam longa est quam via Appia

↳ Via Appia longior est quam via Latina (più lunga)

Hic murus altior est quam ille

Hoc vallum altius est quam illud.

• -ior per ♂ e ♀

↳ gladius longior, hasta longior

• -ius per ∅

↳ pilum longius

Singulāris:			Plūrālis:	
	Masc./Fēm.	Neutr.	Masc./Fēm.	Neutr.
Nōm.	altiōr	altiūs	altiōr ēs	altiōr a
Acc.	altiōr em	altiūs	altiōr ēs	altiōr a
Gen.	altiōr is	altiōr is	altiōr um	altiōr um
Dat.	altiōr ī	altiōr ī	altiōr ibus	altiōr ibus
Abl.	altiōr e	altiōr e	altiōr ibus	altiōr ibus

esercizi

Exercitium 1

Exemplum: Mārcus ūnam sorōrem habet = Mārcō (dat) ūna soror est.

1. Iūlius trēs liberōs habet = Iūliō..
2. Aemiliae ūnus frāter est =
3. Dāvus multōs amīcōs habet =
4. Homīnī improbō paucī sunt amīcī =
5. Homō duōs oculōs et duās aurēs habet = ...
6. Corporī hūmānō quattuor membra sunt = ...
7. Hominēs ālās nōn habent = ...
8. Mercuriō ālae in pedibus sunt = ...
9. Vir Rōmānus tria nōmina habet = ...
10. Rōmānīs multī deī sunt = ...

- 1 Iulius tres liberos habet = **Iulio tres liberi sunt**
- 2 Aemiliae unus frater est = **Aemilia unum fratrem habet.**
- 3 Davus multos amicos habet = **Davo multi amici sunt.**
- 4 Homini improbo pauci sunt amici = **Homo improbus paucos amicos habet.**
- 5 Homo duos oculos et duas aures habet = **Homini duo oculi et duae aures sunt.**
- 6 Corpori humano quattuor membra sunt = **Corpus humanum quattuor membra habet.**
- 7 Homines alas non habent = **Hominibus alae non sunt**
- 8 Mercurio alae in pedibus sunt = **Mercurius alas in pedibus habet.**
- 9 Vir Romanus tria nomina habet = **viro Romano tria nomina sunt.**
- 10 Romanis multi dei sunt = **Romani multos deos habent**

Exercitium 2

1. Mārcō pat_ et māt_, frāt_ et soror est.
2. Mārcus pat_ et māt_, frāt_ et sorōrem habet.
3. Iūliae duo frāt_ sunt: Iūlia duōs frāt_ habet.
4. Nōmina frāt_ sunt Mārcus et Quīntus.
5. Iūlia māt_ et frāt_ suīs rosās ostendit.
6. Iūlia ā māt_ et ā frāt_ suīs discēdit.
7. Iūlia rosam dat pat_, pat_ filiae ōsculum dat.
8. Iūlia pat_ suum amat et ā pat_ suō amātur.
9. Avunculus nōn est frāt_ pat_, sed māt_.
10. Puerī Rōmānī nōn ā māt_, sed ā pat_ suīs nōmina habent.

- 1 Marco pater et mater, frater et soror sunt.
- 2 Marcus patrem et matrem, fratrem et sororem habet.
- 3 Iuliae duo fratres sunt: Iulia duos fratres habet.
- 4 Nomina fratribus/fratrum sunt Marcus et Quintus.
- 5 Iulia matri et fratribus suis rosas ostendit.
- 6 Iulia a matre et fratribus suis discedit.
- 7 Iulia rosam dat patri, pater filiae osculum dat.
- 8 Iulia patrem suum amat et a patre suo amatur.
- 9 Avunculus non est frater patris, sed matris.
- 10 Pueri Romani non a matribus, sed a patribus suis nomina habent.

Exercitium 6

Exempla: Gladius longus. Gladius brevis.

Hasta longa. Hasta brevis.

1. Gladius longus non tam levis est quam gladius brevis.
2. Hasta brevis non tam gravis est quam hasta longa.
3. Saccus Leandri magnus et gravis est, saccus Syri est parvus et levis.
4. Quintus est puer crassus, Marcus puer tenuis est.
5. Aemilia non laeta, sed tristis est.
6. Capillus Aemiliae non brevis, sed longus est.
7. Haec linea longa et tenuis est: [_____].
8. Haec linea est brevis et crassa: [-].

- 1 Gladius longus non tam levis est quam gladius brevis.
- 2 Hasta brevis non tam gravis est quam hasta longa.
- 3 Saccus Leandri magnus et gravis est, saccus Syri est parvus et levis.
- 4 Quintus est puer crassus, Marcus puer tenuis est.
- 5 Aemilia non laeta, sed tristis est.
- 6 Capillus Aemiliae non brevis, sed longus est.
- 7 Haec linea longa et tenuis est.
- 8 Haec linea est brevis et crassa.

Exercitium 7

Exemplum: Marcus non tam crassus nec tam gravis est quam Quintus
= Quintus crassior et gravior est quam Marcus.

1. Via Latina non tam longa est quam via Appia = ...
2. Cornelius non tam pecuniiosus est quam Iulius = ...
3. Syra non tam formosa est quam Aemilia = ... *Synā formosior*
4. Quintus non tam levis est quam Marcus = ...
5. Saccus Syri non tam gravis est quam Leandri = ...
6. Capillus Iuliae non tam brevis est quam Marci = ...
7. Medus non tam probus est quam Davus = ...
8. Digitus quartus non tam longus neque tam crassus est quam digitus medius = ...

- 1 Via Latina non tam longa est quam Via Appia = **Via Appia longior quam Via Latina est.**
- 2 Cornelius non tam pecuniosus est quam Iulius = **Iulius pecuniosior est quam Cornelius.**
- 3 Syra non tam formosa est quam Aemilia = **Aemilia formosior quam Syra est.**
- 4 Quintus non tam levis est quam Marcus = **Marcus levior est quam Quintus.**
- 5 Saccus Syri non tam gravis est quam Leandri = **Saccus Leandri gravior quam saccus Syri est.**
- 6 Capillus Iuliae non tam brevis est quam Marci = **Capillus Marci brevior quam Iuliae est.**
- 7 Medus non tam probus et quam Davus = **Davus probior est quam Medus.**
- 8 Digitus quartus non tam longus neque tam crassus est quam digitus medius = **digitus medius longior et crassior quam digitus quartus.**

Exercitium 9

Exempla: Pater filiō et filiae imperat; liberī patrī suō pārent.

1. Dominus serv__ suō imperat; servus domin__ su__ pāret.
2. Domina ancill__ suae imperat; ancilla domin__ su__ pāret.
3. Iūlius Mēd__ imperat: "Venī!" nec Mēdus e__ pāret.
4. Mārcus sorōr__ su__ imperat: "Tacē, Iūlia!" neque ea frātr__ su__ pāret.
5. Dux milit__ imperat, militēs duc__ su__ pārent.
6. Rōmānī Gall__ imperant, Gallī Rōmān__ pārent.
7. C__ dominō Dāvus pāret? Dominus c__ Dāvus pāret est Iūlius.

- 1 Dominus servo suo imperat; servus domino suo paret.
- 2 Domina ancillae suae imperat; ancilla dominae suae paret.
- 3 Iulius Medo imperat: Veni! Nec Medus ei paret.
- 4 Marcus sorori suae imperat: "Tace, Iulia" neque ea fratri suo paret.
- 5 Dux militibus imperat, milites duci suo parent.
- 6 Romani Gallis imperant, Galli Romanis parent.
- 7 Cui domino Davus paret? Dominus cui Davus paret est Iulius.

Exercitium 13

1. Aemilius, quī mīles fort__ est, gladium brev__ et lev__ fert.
2. Militī fort__ Rōmān__ est gladius brev__ et lev__.
3. Mīles Rōmān__ gladiō brev__ et lev__ armātus est.
4. Rōmānī, militēs fort__, gladiōs brev__ et lev__ ferunt.
5. Militibus fort__ Rōmān__ sunt gladii brev__ et lev__.
6. Militēs Rōmān__ gladiis brev__ et lev__ armātī sunt.
7. In ānulō Aemiliae est gemma magn__ et grav__.
8. Aemilia gemmam habet magn__ et grav__.
9. Aemilia gemmā magn__ et grav__ ōrnātur.
10. Pretium gemmae magn__ et grav__ est sēstertiī centum.
11. Aemilia mult__ gemmās grav__ habet.
12. Magnum est pretium gemmārum grav__.
13. Ōs vocābulum nōn long__ sed brev__ est; in hōc vocābulō brev__ duae litterae sunt.
14. Ōs et pēs vocābula nōn long__, sed brev__ sunt.

- 1 Aemilius, qui miles fortis est, gladium brevem et levem fert.
- 2 Militi forti Romano est gladius brevis et levis.
- 3 Miles Romanus gladio brevi et levi armatus est.
- 4 Romani, milites fortes, gladios breves et leves ferunt.
- 5 Militibus fortibus Romanis sunt gladii breves et leves.
- 6 Milites Romani gladiis brevibus et levibus armati sunt.
- 7 In anulo Aemiliae est gemma magna et gravis.
- 8 Aemilia gemmam habet magnam et gravem.
- 9 Aemilia gemma magna et gravi ornatur.
- 10 Pretium gemmae magnae et gravis est sestertii centum.
- 11 Aemilia multas gemmas graves habet.
- 12 Magnum est pretium gemmarum gravium.
- 13 Os vocabulum non longum, sed breve est; in hoc vocabulo brevi duae litterae sunt.
- 14 Os et pes vocabula non longa, sed brevia sunt.